
„Neviditelný“ varhaník Jan Kalfus

Ví se o něm, že netoleruje chyby a hymnu zásadně hraje podle not. Jeho snem jsou nové varhany v Karolinu.

Pamatujete si, kdy jste hrál v Karolinu poprvé?

26. září 2018 tomu bude přesně čtyřicet let. Pamatuji si to naprosto přesně, neboť prof. Josef Koutecký (*český lékař, chirurg a zakladatel dětské onkologie v Československu, pozn. red.*) tehdy organizoval kongres chirurgů. Díky přátelství našich rodin jsem dostal nabídku odehrát při zahájení malý koncert. Byl jsem dvaadvacetiletý student, tudíž jsem byl rád za každou podobnou příležitost. Nebudu tvrdit, že jsem už tehdy docenil význam Velké auly Karolína, která mě dnes silně oslovuje.

Cítíte vzhledem k historii k tomuto prostoru velký závazek?

V závěru minulého roku jsem měl obrovskou příležitost hrát během jednoho dne na třech nejpůsobivějších a umělecky nejpodnětnějších místech v Praze: nejdříve na pódiu Národního divadla, odkud jsem přecházel do Rudolfiny a večer mě čekala zkouška v Karolinu. Do těchto míst se většina lidí nedostane. Pro mě jsou nabitá emocemi. Vnímám, kolik velkých osobností jimi prošlo, což je pro mě ohromně zavazující.

A samotný nástroj? Je i ten pro vás stále inspirací?

Varhany v Karolinu pocházejí z roku 1968. Tehdy byl postaven nový píšťalový stroj za takzvaným barokním prospektem, který je vidět z auly. Slouží dodnes. Samozřejmě s časem se vynořují řady nedostatků. Proto jsem před pár lety vyslovil prosbu o stavbu nových varhan. Stav nástroje posoudil i diecézní organolog, který má na svých bedrech též stavbu nových varhan ve Svatovítském chrámu. Předložená koncepce byla přijata s nadšením. Iniciativu se ujal profesor Jan Royt (*český historik umění, prorektor pro tvůrčí a ediční činnost UK, pozn. red.*). Pokud vůle trvá, věřím a doufám, že se brzy začne konat. Zvláště když již bylo učiněno hodně kroků k realizaci.

Snad to nebude trvat tak dlouho jako oprava nástroje v Týnském chrámu. Tam uběhlo devět let, než se varhany začaly vůbec rozebírat.

Jaké změny jsou podle vás zásadní?

Aby nástroj dobře zněl, musí mít správné umístění v sále. Pak teprve jeho zvuk dokáže příjemně naplnit prostor. Je zajímavé, jak se u stávajícího nástroje cestou do auly zvuk někde rozbije a „ztratí“. Proto nová koncepce počítá s nástrojem, který bude mít převážnou část píšťal umístěnou přímo v aule, a ne ve vedlejších prostorách, jako je tomu u současných varhan. Zároveň uvažujeme o druhém hracím stole, který bude mobilní a v případě potřeby bude stát v hlavní lodi auly.

To by byla opravdu velká změna. Už v tom, že by vás přítomní při hře viděli. Doposud se totiž mohli domnívat, že slyší reprodukovanou hudbu.

Tomu věřím. Hráč není vidět, hraní v Karolinu je anonymní. Na druhé straně, kdyby někdo přišel s řešením, že by se dalo využít nahrávek, nikdy už to nebude jako živé hraní, které reaguje na aktuální dění v sále. Já po očku sleduji situaci prostřednictvím monitorů. Hlídám si délku produkce, aby přesně odpovídala dění dole v aule. Dost často jde o ryzí improvizaci, ale i u ní musí platit, že nějak začnete a nějak skončíte. Nemůžete prostě jen přestat hrát. Když nejde o koncert, jde vlastně o užitkovou hru, vše by mělo „zařezávat“. Před lety v čase bez monitorů jsem dokonce dostával smluvená znamení rukou. Což bylo samozřejmě nedostatečné.

Sledujete před vystoupením, pro jaké posluchače hrajete?

Není to pro mě podstatné. Ale když jde o nějakou výjimečnou příležitost, tak se na hru připravuji předem. Zajímavá zkušenost nastala při inauguraci rektora, kde kromě varhan hrály i žestě. Bylo třeba vyplnit zhruba pětadvacetiřetřetinovou sekvenci, kdy rektor přísahá na žezlo a pak se vrací na své místo. Předem jsem si to odkrokoval, změřil, zkomponoval intrády a pak je rozepsal pro jednotlivé nástroje. Vyšlo to skvěle. Ale odhaduji, že nikdo v sále tomu nevěnoval takovou pozornost jako já. Chci, aby každé mé hraní mělo úroveň. I proto mám pokaždé při hraní hymny noty. Kdybych ji nedohrál správně, nevím, kudy bych pak z Karolina unikal.

Promiňte, ale o vašem pedantství se mluví i na konzervatoři.

Mým heslem je nulová tolerance k chybám. A mí žáci? K těm se chovám korektně. Nikdy nevím, kdo z nich se stane mým kolegou, s kým se sejdu při hraní (*úsměv*).

Vaším oblíbeným skladatelem je prý

Antonín Dvořák, přesto jej v repertoáru nemáte.

Antonín Dvořák sice vystudoval varhanickou školu (*Ústav pro církevní hudbu, pozn. red.*), ale bohužel hře na varhany nepropadl tolik, jako třeba hře na violu. O prostředí tehdy prohlásil: *Na varhanické škole všechno páchlo plesnivinou. I varhany!* Škoda, že nikdy neměl k dispozici dokonalé varhany. Jinak by jistě i pro ně napsal tak úžasné skladby, jako psali francouzští romantici.

A co váš varhanický sen, je nějaký?

Jednoznačně nové varhany v Karolinu. Kvalitní nástroj při dobré údržbě vydrží i tři sta let. Ta představa mě oslovuje.

Máte čas i na jiné záliby? Jak vlastně odpočíváte?

V klidu domova. S manželkou, se kterou jsme oslavili třicet let společného života, máme tři dcery, dvě vnoučata a dalších pět je na cestě. K tomu jsem až neskutečný fanda hokeje a fotbalu – v něm jsou u mě na špici FC Barcelona a Bayern Mnichov.

MgA. Jan Kalfus mimo jiné získal v roce 1984 titul laureáta na mezinárodní interpretační soutěži Pražského jara. Je profesorem na Pražské konzervatoři. Spolupracuje s významnými soubory a orchestry, např. s Kühnovým dětským sborem, s Bambini di Praga, se souborem Schola Gregoriana Pragensis, s Českou filharmonií, Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK nebo se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu. Dvacet šest let byl varhaník v kostele sv. Antonína na Strossmayerově náměstí v Praze. Před čtyřiceti lety se stal varhaníkem Univerzity Karlovy, kde v roce 2016 převzal z rukou rektora stříbrnou medaili.

Text: Marcela Uhlíková

Foto: René Volfík

Datum: 15. 6. 2018